

Guvernér NBS Peter Kažimír: Niekedy si tri kroky vpred žiadajú jeden späť

Budúci rok bude pútavo napínavý. Doma, aj v zahraničí. A aj keď máme „hlavné jedlo“ pred sebou, tohtoročné predjedlo už čo to napovedalo. Protekcionizmus, sebecké ekonomicko-politické šarvátky, rozpad starých politických priateľstiev a neistota okolo klimatických zmien menia svet. Aj keď sa ten ešte vďaka bohu kompletne nezbláznil, visí nad budúcnosťou otáznik.

Tento rok si pripomínáme mnoho významných výročí. Vráťane 75. výročia Bretton Woods systému. Filozofiu postavenú na medzinárodnej spolupráci, snažiacu sa o ideologickú a ekonomickú konvergenciu medzi Západom a Východom. Cieľom je dostať výdobytky modernej doby k čo najširšiemu publiku, aby sa ľudia mali lepšie. A aj keď nikdy globalizácia nespasí všetky problémy sveta a nie všetci sú tu víťazi, prináša lepší život. Máme menej chudoby, lepší prístup k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti a pitnej vode. No prišli nové problémy, nerovnováhy a krízy. Tie nám ukázali ako sme zleniveli a spohodlneli, prevažne tá euroatlantická časť. Bretton Woods dnes potrebuje prekopať a zmodernizovať, rok 2020 je vhodným okamihom prebrať sa z letargie. Odmietnuť presvedčenie, že konfrontácia, protekcionizmus a manipulácia nám zaručí budúci blahobyt by bol dobrý úvod. Načo antagonizmus a nepriateľov, keď môžeme sedieť za jedným stolom a rozprávať sa. Európe, Číne a Spojeným štátom by nezaškodilo trochu viac zdravej pokory.

Čo budúci rok znamená pre Slovensko, šťastné dieťa globalizácie? Čakajú nás parlamentné voľby, a akákoľvek vláda, ktorá z nich vzíde, potrebuje modernizovať, ekonomiku a spoločnosť.

Ak nezaradíme vyššiu rýchlosť v inovovaní, prideme v porovnaní s regiónom strednej a východnej Európy o konkurenčné výhody. Technologické zmeny, rozmach robotizácie a nástup umelej inteligencie budú čoraz intenzívnejšie zasahovať do doteraz „chránených“ oblastí. Stojíme na prahu novej vlny globalizácie, dátovej. Jej implikácie budú pre Slovensko zásadné. Fundamentálne zmení náš trh práce, vrátane pracovných pozícií, ktorých sa automatizácia a robotizácia doteraz netýkala. Predošlé technologické vlny sa primárne sústredili do priemyselných odvetví, no terajší pokrok robotiky a umelej inteligencie už zasiahne všetky kúty ekonomiky. Moderné inteligentné technológie urýchlia a rozšíria automatizáciu na tzv. dolnom konci spektra – primárne automobilový, elektrotechnický priemysel – znižujú potrebu pracovných miest. Tu je Slovensko vystavené najväčšiemu riziku.

Revolúcia dorazí aj na tzv. horný koniec spektra. Pokrok v umelej inteligencii, učiace sa informačné systémy budú postupne nahrádzať ľudí. Sektor služieb čaká zemetrasenie. Firmy budú schopné efektívne a rýchlo nahradiť biele goliere inteligentnými systémami, čo môže priniesť novú vlnu antipatie voči globalizácii. Na toto sa potrebujeme pripraviť a adaptovať čo najskôr napriek politicko-ekonomickým nákladom. Ako na to?

Potrebujeme čo najatraktívnejšie investičné prostredie, lákajúce inovácie, služby, vedu a výskum. Bez daňového dumpingu. Akútne zmodernizovať a zreformovať školstvo, podnecovať talent. Je nevyhnutne potrebné, aby si túto mantru osvojila budúca vláda, akákoľvek. Budúcnosť Slovenska je v transformácii súčasného modelu opierajúceho sa príliš o riešenia 20. storočia. Potrebujeme biznis model s vyššou pridanou hodnotou. Je férové povedať, že keď sa rúbe drevo, tak lietajú triesky. Štrukturálne zmeny sú bolestivé a nie všetci sú z krátkodobého hľadiska víťazmi. Tieto "náklady" však vyváži úspech v stredno- a dlhodobom meradle. Nesmieme ale zabudnúť na tých, ktorých táto revolúcia obnaží najviac, a pomôcť s aklimatizáciou a rekvalifikáciou. Slovensko má všetky predpoklady smerovať do transformácie so vztýčenou hlavou aj vďaka našim bohatým skúsenostiam v tomto smere. Ktosi raz o Slovensku povedal „Slovakia is good enough, but it could be so much better.“ Ostáva mi len súhlasiť.

Budúci rok by preto mohol byť pre Slovensko štartovacím blokom smerom k inovatívnejšej a múdrejšej ekonomike. Máme na to.

(Zdroj: 12. 12. 2019; Magazín Hospodárskych novín SVET V ROKU 2020)